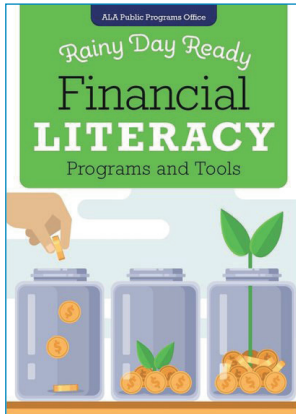

Mindennapi pénzügyek

Rainy Day Ready: Financial Literacy Programs and Tools

Welch, Melanie – Hogan, Patrick (Ed. by) (2020). *Rainy Day Ready. Financial Literacy Programs and Tools*. Chicago, IL, ALA Editions, 144 p.

Az Amerikai Könyvtárosegyesület (American Library Association, ALA) gondozásában 2020-ban megjelent *Rainy Day Ready: Financial Literacy Programs and Tools* című kötet hiánypótló kiadvány, egyúttal színes olvasmány. Szerzői Melanie Welch az ALA Public Programs Office (PPO) projektigazgatója¹ és Patrick Hogan, az ALA könyvkiadásért felelős szerkesztője.²

A pénzügyi műveltség könyvtári fejlesztését célzó könyv három nagy fejezetre tagolódik. Az első a vizsgált kérdéskör mintegy elméleti felvezetője a második legbővebb és leggyakorlatiasabb fejezetnek. A második szakaszban jó gyakorlatokat találunk különböző, pénzügyi tudatosság előmozdításával kapcsolatos könyvtári programokra, rendezvényekre, vetélkedőkre. A kiadvány harmadik, befejező részében a pénzügyi műveltség könyvtári környezetben történő oktatásához kapunk útmutatást.

A *Libraries* című első fejezetben – szakirodalmi áttekintéssel – olyan kérdésekre keresik a szerzők a választ, hogy a könyvtárak miként tudják támogatni a használók pénzügyi döntéseit, milyen programokra van igény, vagy éppen milyen pénzügyi

témájú előadásokat lenne érdemes szervezni. Több releváns felmérés eredménye kapcsán bepillantást nyerhetünk az amerikai háztartások pénzügyi helyzetébe, pénzügyi döntéseinek folyamatába.

A *Federal Deposit Insurance Corporation* 2017-es vizsgálatából³ megtudhatjuk, hogy az amerikai háztartások

- 20%-ának alig vagy egyáltalán nincs hitele,
- 6,5%-ának nincs bankszámlája,
- 18,7%-a alulfinanszírozott, rendelkeznek ugyan bankszámlával (és esetenként kisebb megtakarítással), de alternatív pénzügyi szolgáltatásokat is igénybe vesznek, mint például a hitelek.

A *Los Angeles Public Library* kutatásából pedig kiderül, hogy felhasználóinak több mint fele (53%-a) még soha nem használt könyvtári forrásokat pénzügyi döntésekhez, ugyanakkor a válaszadók 77%-a mondta azt, hogy szívesen részt venne pénzügyi témájú workshopokon, rendezvényeken a könyvtárban.⁴

1 Melanie Welch: <https://www.alastore.ala.org/content/melanie-welch> [Letöltés dátuma: 2021. augusztus 16.]

2 Patrick Hogan: <https://www.alastore.ala.org/node/17103> [Letöltés dátuma: 2021. augusztus 16.]

3 Federal Deposit Insurance Corporation, „2017 FDIC National Survey of Unbanked and Underbanked Households Executive Summary” <https://www.fdic.gov/householdsurvey/2017/2017execsumm.pdf> [Letöltés dátuma: 2021. augusztus 16.]

4 Smartinvesting@your library, „Los Angeles Public Library” <https://smartinvesting.ala.org/los-angeles-public-library/> [Letöltés dátuma: 2021. augusztus 16.]

Jogosan merül fel bennünk a kérdés, hogy milyen pénzügyi témájú előadásokat hallgatnának szívesen és milyen programokon vennének részt a könyvtárhasználók? Erre a kérdésre a *Reference and User Services Association* (RUSA) 2014-es felméréséből kaphatunk választ. A könyvtárhasználók szívesen hallgatnának különböző pénzügyi előadásokat a következő témákban:

- Az első munkahely kiválasztása, sikeres álláskeresés, felvételi.
- Mit tehetünk, ha a fizetés nem elegendő?
- Mit tehetünk, ha elveszítettük az állásunkat?
- Hitel, kölcsönök.
- Hogyan válasszunk bankot?
- A befektetési alapok működésének megértése.
- Nyugdíj (hosszú távú pénzügyi döntések).
- Hogyan érhetjük el a pénzügyi szabadságot?⁵

A szolgáltatások sarokkövei:

- A könyvtárakban fellelhető szakirodalmi források, elérhető (nemzetközi) adatbázisok, illetve releváns statisztikák biztosítása a használók részére.
- A könyvtár mint helyszín, különböző előadások, workshopok szervezése.
- Lifelong learning és lifewide learning (azaz a folyamatos önképzés szükségessége) a könyvtárosok részéről, továbbá az, hogy kilépjenek a saját „komfortzónájukból” és felkutassák a fent említett témakörökben jártas előadókat és jó kapcsolatokat építsenek ki.
- Pénzügyi programok szervezése és lebonyolítása gyermekeknek (elsősorban általános és középiskolásoknak, erről részletesebben a második fejezet szól.)

A második fejezet a *The Programs* címet viseli, melyben 16 részletesen kidolgozott és már a gyakorlatban is tesztelt programleírást találunk. Ezek között minden korosztály számára (egészen a legkisebbektől a legidősebbekig) találunk érdekes lehetőségeket, melyeket bátran alkalmazhatunk, akár a saját könyvtárunkban is. Nagyon pozí-

tív és hathatós segítséget nyújthat a programok hazai környezetbe való átültetéséhez, mert minden egyes ismertetőnél megtaláljuk, hogy pontosan melyik könyvtár dolgozta ki, továbbá feltűntetik a megvalósításhoz szükséges anyagi keretet (természetesen amerikai dollárban), illetve a célcsoportot. Négy jó gyakorlatot ismertetek:

1. *Play and learn career center*

A Northland Public Library szervezésében egy szórakoztató, pénzügyekkel kapcsolatos szerepjátékra invitálták a legkisebbeket.

Célcsoport: 5 éves gyerekek

Költségvetés: 251–500 \$

A játékos feladatok lényege, hogy megtanítsák a résztvevő gyerekeket a pénz alapvető céljára és szükségességére. A foglalkozás rávilágít arra, hogy a felnőttek is pénzért dolgoznak a munkahelyükön. A szerepjátékok során a gyerekek megtanulják, hogy a különböző termékek megvásárlásához pénzre van szükség, ezért játékpénz segítségével „színlelt” árukat és szolgáltatásokat vesznek. Megértik az őket körülvevő világot, és hogy hol és mit lehetséges vásárolni (pl. üzletek, piacok).

2. *Family sleepover at the library (dollars and sense edition)*

Szinte valamennyi használói elégedettségmérésnél felmerül egy-egy olyan igény, hogy a könyvtárhasználó szeretne eltölteni egy éjszakát (vagy akár többet is) a könyvtárban. Ezt használja ki a Northland Public Library.

Célcsoport: 5–11 éves gyerekek és családjaik.

Költségvetés: 101–250 \$

A résztvevőknek a könyvtár zárása, 18 óra után öt ügyességi feladatot kellett teljesíteniük, mint például rákjárásban történő pénzgyűjtés (Money run), 20 penny-vel való célba dobás (Milk-bottle drop), puzzle, ami a szervezők visszajelzései szerint meglepően nehéznek bizonyult (Dollar-bill puzzle), az USA alapítóival kapcsolatos lufis játék (Famous founders), a legfőbb feladat pedig egy kartonpapírból készült bankba történő pénzgyűjtés volt (Money in the bank). A program 23:30-kor zárult, majd a gyerekek és szüleik a saját hálószájukban töltötték az éjszakát. A reggeli és az eredményhirdetés sikeréről a hajnali 5 órakor már talapon lévő könyvtárosok gondoskodtak.

5 Reference and User Services Association, Financial Literacy Education in Libraries: Guidelines and Best Practices for Service, 2014, 3-5, 8-9, p. https://www.ala.org/rusa/sites/ala.org.rusa/files/content/FLEGuidelines_Final_September_2014.pdf [Letöltés dátuma: 2021. augusztus 16.]

3. *Art shop – igniting family family conversations*
A texas-i Plano Public Library szervezésében megvalósult 60 perces program.

Célközönség: 3–7 éves gyerekek és családjuk, valamint 8–12 éves tinédzserek és családjuk
Költségvetés: 101–250 \$

A játékos vetélkedő központi témája volt, hogy mire elég 5 \$? A résztvevőknek meg kellett tervezniük a költségvetésüket, éppen ezért a játékos vetélkedő teljesítéséhez felelősségvállalásra és a matematikai készségekre egyaránt szükségük volt. Az egy órás rendezvényen összesen 40–50 játékos vett részt.

4. *Harry Potter and the prisoner of student debt*
Válogatásunkban az utolsó ismertített jó gyakorlat, az Emmet O’neal Library (Mountain Brook, Birmingham) programja mondhatni, hogy egy klasszikus, hiszen a világszinten közkedvelt könyv-és filmsorozat, a Harry Potter témájára épül.

A célközönség: fiatal felnőttek (13–18 év)

Költségvetés: 2.501–5.000 \$

A 2016. január és július között lezajlott rendezvénysorozat minden egyes alkalmára úgy díszítették fel a könyvtárat, mintha tényleg a Roxfort varázslóiskolában járnánk, továbbá a könyvtárosok is „alkalomhoz illően” öltöztek. A programokba a varázspálca-készítés és a Harry Potter filmek megtekintése mellett különböző oktatási elemeket is beiktattak a szervezők. Ilyen volt például egy költségvetés tervezése vagy éppen a hitelezés megértése. Mindehhez főiskolai pénzügyi tanácsadói segítséget is bevontak, így a résztvevők előadásokon is részt vehettek. Ezen felül egy kis könyvtárhasználati óra keretében megtanulták a könyvtári adatbázisok használatát is.

A befejező *Financial Literacy Education in Libraries: Guidelines and Best Practices for Service* című fejezetben irányelvek (guidelines) formájában kapunk útmutatást különböző programok, elsősorban workshopok szervezéséhez. Ezek az irányelvek, programleírások a következők:

- Earning Guideline.
- Borrowing and Credit Guideline.
- Saving and Investing Guideline.
- Spending Guideline.
- Protecting against Risk Guideline.

Láthatjuk, hogy a leírások között szerepelnek kereseti lehetőségekkel, megtakarítási és befektetési területtel, kiadásokkal és kockázati tényezőkkel kapcsolatos témák is. Fontos hangsúlyoznunk, hogy minden egyes útmutatón belül felsorolnak az adott területhez kapcsolódó lehetséges workshop témákat (*Possible Workshop Topics*), illetve ezeknek a rendezvényeknek a valószínűsíthető kimenetelét, pozitív hatását (*Potential Program Outcomes*) is. Ugyanakkor ezzel még nem ér véget egy útmutató, hiszen minden esetben találunk utalást a témához szorosan kapcsolódó területekre (*content areas*), valamint itt is kapunk ötleteket workshopokra és azok lehetséges kimenetelére. Végül, az irányelvek bemutatása után a *Financial Literacy Education in Libraries: Best Practices for Service* című fejezetben a pénzügyi ismeretek könyvtári környezetben való oktatására foglalmaznak meg tanácsokat, javaslatokat a szerzők.

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE) könyvtár- és információtudományi doktori képzésén figyelmembe ajánlott és elemzett kiadvány modellprogramjai – a tudományos igényű publikációk⁶ mellett – adaptálható mintákat mutatnak a magyarországi könyvtárak számára is, annak érdekében, hogy bekapcsolódhassanak a lakosság pénzügyi műveltségének fejlesztésébe, ezáltal növelve társadalmi elismertségüket és segítve a nemzetgazdaság növekedését.

https://www.alastore.ala.org/sites/default/files/book_covers/PPO_Rainy_300.jpg

6 Négy kapcsolódó friss tanulmányra hívom fel a figyelmet: KISZL Péter: Pénzügyekben tudatos generációk – könyvtári támogatással? A fiatalok pénzügyi nevelés nemzetközi és hazai programkönyvezete. = Könyv és Nevelés. 22. évf. 2020. 3-4. sz. 7-35. p. https://epa.oszk.hu/03300/03300/00032/pdf/EPA03300_konyv_es_nevelés_2020_3-4_007-035.pdf

KISZL Péter: Fenntarthatóság és társadalmi hasznosság: gazdaságfejlesztés innovatív könyvtári eszközökkel. = Könyvtári Figyelő. 67. évf. 2021. 2. sz. 185-218. p. http://epa.niif.hu/00100/00143/00365/pdf/EPA00143_konyvtari_figyelo_2021_02_185-218.pdf

KISZL Péter: Multifunkciós könyvtár és pénzügyi edukáció = Agraria Média 2020. „Az oktatás digitális átállása korunk pedagógiai forradalma”. Eger, Líceum Kiadó. 2021. 284-298. p. <https://doi.org/10.17048/AM.2020.284>

KISZL Péter: Financial and business accelerator: collaborative, non-formal educational library programs for sustainable economy. = INTED2021 Proceedings. Valencia, IATED. 2021. 7124-7132. p. <http://dx.doi.org/10.21125/inted.2021.1419>

Welch, Melanie – Hogan, Patrick (Ed. by) (2020). Rainy Day Ready. Financial Literacy Programs and Tools. Chicago, IL, ALA Editions, 144 p.
<https://www.alastore.ala.org/content/rainy-day-ready-financial-literacy-programs-and-tools>

Zsömle Viktor

ELTE BTK IDTI Könyvtártudományi Doktori Program
Széchenyi István Egyetem Egyetemi Könyvtár és Levéltár